

חקר בית הספר: מערך למנחה

סדנה זו מגיעה כמפגש המשך לסדנאות הבסיס/סטריאוטיפים בחיזור ומבקשת מהמשתתפים/ות ליישם את הידע שנרכש לגבי הסטריאוטיפים המגדריים הקיימים בחברה בכלל, תוך מיקוד בסביבה הבית ספרית. מהלך הסדנה כולל זיהוי סטריאוטיפים מגדריים, דיון אודותיהם, גיבוש כלים פרקטיים לקידום שוויון מגדרי בסביבת בית הספר.

מטרתנו היא תלמיד/ה מודע/ת לסוגיות מגדריות, המסוגל/ת לבחון סיטואציות בכלים ביקורתיים ויודע/ת איך ניתן לשנות את המצב הקיים למען קידום שוויון מגדרי ושחרור מהסטריאוטיפים.

מטרות:

1. **ביסוס הידע שנרכש בסדנה הקודמת** – חידוד המסר והעמקת ההבנה לגבי השפעת הסטריאוטיפים המגדריים בחינוך.
2. **יישום הידע בשטח** – בחינת הסביבה הבית ספרית במבט ביקורתי לגבי הסטריאוטיפים.
3. **יצירת שינוי בפועל** – לאחר בחינת המצב, מתן כלים מעשיים ליצירת שינוי בבית הספר.

עזרים נדרשים

- דפי עבודה (נספח)
- לוח וטוש מחיק
- מקרן ורמקולים (לא חובה)

מבנה הסדנה

זמן מוערך	תוכן
0:05	פתיחה
0:10	מטרת הסדנה ויישור קו
0:20	עבודה קבוצתית בבי"ס עם דפי עבודה
0:40	הצגת הממצאים ודיון במליאה
0:10	כלים מעשיים לשינוי
0:05	סיכום

מהלך הסדנה

1. פתיחה

דיברנו במפגשים קודמים על הסטריאוטיפים המגדריים הקיימים בחברה שלנו ובכלל, ועל השפעתם על הבחירות וההתנהגות שלנו - באופן מודע ולא מודע. למדנו לזהות את הסטריאוטיפים הללו, הבנו איך אנחנו לומדים/ות אותם, וראינו איך הם באים לידי ביטוי בחיינו. היום, נזהה את הסטריאוטיפים המגדריים בסביבה הבית ספרית. נסתכל על מתחם בית הספר, החומר הנלמד, מה קורה בהפסקות ועוד ונבין יחד איך אפשר לעצב את הסביבה שלנו כדי לקדם שוויון מגדרי.

2. יישור קו

כדי לוודא שכולנו באותו קו, נעשה חזרה זריזה של הדברים שהכרנו במפגשים הקודמים (הבחנה מין/מגדר, סטריאוטיפ נשיות, סטריאוטיפ גבריות, השפעת הסטריאוטיפ).
מין - קטגוריה ביולוגית (זכר/נקבה), **מגדר** - קטגוריה חברתית (גבר/אישה/אחר).

סטריאוטיפים מגדריים נפוצים:

גברים	נשים
חתירה להצלחה	אכפתיות
שליטה	רגישות
תחרותיות	שיתוף פעולה
חוזק	חברותיות
יכולת אנליטית	יכולת ורבלית
חוש טכני	אינטליגנציה רגשית
חכמה	שאיפה למשפחה ויחסים
קור רוח	מניפולטיביות
מנהיג ומוביל	אינטואיציה
יזמה	בזבזנות
רצון לכסף	יופי וטיפוח
ביטחון	הכלה
עצמאות	תלותיות

למנחה:

- במידה ויש צורך בתוכן ניתן להשתמש במערך המקדים לסדנאות [כאן](#).
- ניתן לעשות ניתוח של פרסומת כדי לעורר את המבט הביקורתי לפני היציאה למרחב ביה"ס. הנחיות לניתוח פרסומות ניתן למצוא [כאן](#).

3. עבודה קבוצתית

- חלוקה הכיתה לקבוצות 3-5 תלמידים. בקבוצה (יש לשים לב לא לשבץ תלמידה בודדה בקבוצה מהמגדר השני)
- חלוקת דפי עבודה לכל קבוצה (ר' בהמשך המערך).

הנחיה לכיתה:

- כעת נבצע משימת חקר – קחו 20 דקות להסתובב בבית הספר ולבחון במבט ביקורתי מה המסרים שיש לגבי נשיות וגבריות.
- כל קבוצה מקבלת דף עבודה עם שאלות מנחות להתייחסות. חשוב למלא אותו כדי שנוכל לערוך דיון בכיתה.

4. דיון במליאה - הצגת הממצאים וניתוחם

- שיתוף הממצאים מכל קבוצה במליאה וכתבתם על הלוח - כדאי לעשות יישור קו ברמת הכיתה וקצת להחליף רעיונות בין הקבוצות השונות. רצוי לעבור על כלל הנקודות בדף העבודה.

שאלות הכוונה לדיון

- מה ראיתם/ן?
- מה היו התפקידים?
- האם זה תמיד כך?
- האם זה צריך להיות כך לדעתכם/ן? למה?
- האם יש למישהו/י דוגמאות אחרות?
- איך זה גורם לבנות להרגיש?
- איך זה גורם לבנים להרגיש?

- 5. כלים מעשיים לשינוי - אז עכשיו יש לנו את כל הנתונים לגבי מצב הסטריאוטיפים המגדריים בבית הספר. בואו נחשוב מה אפשר לעשות עם המידע הזה.

שאלות לדיון

- האם מישהו/י רוצה לראות תמונת מצב אחרת?
- מה הייתם/ן רוצים/ות לראות?
- מה אפשר לעשות?

- זה הזמן לעלות הצעות לאפשרויות שינוי! (כדאי לכתוב על הלוח, כדי שיהיה למה לחזור בסיכום).
- הצעות נוספות לשינוי (אם נראה שצריך להוסיף)
- תמונות מודלים לחיקוי על קירות המסדרון והכיתה.
- משפטים מעודדי שוויון מגדרי.
- ייצוג נשים וגברים בתמונות לא סטריאוטיפיות.
- הפסקה פעילה – לדבר על מגדר עם כיתות נמוכות יותר.
- טד סיפורים אישיים בהפסקות – "מה שבא לי" איך אני שובר/ת סטריאוטיפ.
- להתערב כשיש תגובה שלילית לביטויים של שחרור מהסטריאוטיפ.
- **ביצוע** – בואו נקדם את השוויון בבית הספר ונפיץ את הבשורה! ניתן לחלק משימות לרעיונות שעלו עם מועדים לביצוע ולעשות מעקב משותף אחר התקדמות הרעיונות בפועל.

6. סיכום

ראינו היום איך הסביבה שלנו משדרת לנו מסרים לגבי גבריות ונשיות, מסרים שאנחנו עוברים ועוברות לידם כל הזמן בלי לשים לב בכלל והם משפיעים עלינו גם באופן לא מודע. היום, המשכנו לפתח את המבט הביקורתי ומודעות זו מאפשרת לנו לקדם שוויון חברתי ולעודד כל אחד ואחת לעשות מה שמרגיש לו/ה נכון. דיברנו על כלים מעשיים לקידום השוויון ויחד נוכל להפוך את ביה"ס שלנו למקום יותר מכיל ומאפשר.

תמונת מצב מגדרית - דף עבודה

לאחר שבחנו יחד את מאפייני הסטריאוטיפ המגדרי ומשמעותו בחיים של כל אחת ואחד מאיתנו, נצא לסיבוב בבית הספר. אמנם המסדרונות והחצר מוכרים לך מאוד, אבל הפעם ננסה להסתכל על הסביבה במבט יותר ביקורתי. הנה כמה נקודות להתייחסות - כדאי ומומלץ להוסיף נקודות משלכם/ן!

הסביבה הפיזית:

- האם הסטריאוטיפ המגדרי מתבטא בשלטים, תמונות ומידע על הקירות במסדרונות בית הספר?
- אילו סמלים של גבריות ונשיות יש במרחב בבית הספר?
- האם יש שימוש בצבעים שונים בהקשר מגדרי שונה?
- האם יש תמונות של נשים/גברים? האם יש גם וגם? מה התפקיד של הדמויות שבתמונות?
- האם יש הבדל בייצוג הנשים/גברים בין המסדרונות של שכבות שונות?
- עבודות של מגמת אמנות שתלויות בבית הספר: האם יש ייצוג של גברים ונשים? איך גברים מוצגים? איך נשים מוצגות?
- שירותים של בנים ובנות - איך הם בנויים? איפה הם נמצאים? האם זה משפיע על ההתנהגות בתוך חדרי השירותים?

תיאור המצב הקיים (אפשר לארגן את התשובה בטבלה - גברים / נשים):

מה היית רוצה לשנות? מה לדעתך אפשר לעשות כדי להביא לשינוי?

בהפסקה (אם אין כרגע הפסקה, נסו מזיכרון):

- מי נמצא בחצר? מה הם/ן עושים/ות?
- מי נמצא בכיתה? מה הם/ן עושים/ות?
- באילו משחקים משחקים/ות בהפסקות? מי משחקים/ות בכל משחק?

תיאור המצב הקיים:

מה היית רוצה לשנות? מה לדעתך אפשר לעשות כדי להביא לשינוי?

הסביבה המדוברת:

האם יש שימוש בעיקר בלשון זכר/לשון נקבה? האם יש הבדל בפנייה לבנים או לבנות, ובינם/

לבין עצמם/ן?

הומור: איך "יורדים על מישהו/י"? האם יש בדיחות מגדריות? האם יש מי שיכול/ה להיעלב

מחלק מהבדיחות? את מי הבדיחות לא מצחיקות? על מה צחוקות/ים על בנים ועל בנות?

תיאור המצב הקיים:

מה היית רוצה לשנות? מה לדעתך אפשר לעשות כדי להביא לשינוי?

חלוקת תפקידים מגדרית:

כמה בנים וכמה בנות יש בכל מגמה? במגמת מחול - האם יש הבדל בתפקידים במופעים?

כמה בנים ובנות יש בוועד כיתה/שכבה/מגמה?

- האם יש הבדלים מגדריים בתפקידים בבית הספר - מספר מורים/מורות? יועץ/ת? מזכיר/ה? מנהל/ת? מי מלמד אילו מקצועות? באחריות מי תחום האחזקה/טכני וכו'?
- כמה בנים וכמה בנות משתתפים ומשתתפות בשיעורים? מי משתתף/ת באיזה שיעורים?

תיאור המצב הקיים:

מה היית רוצה לשנות? מה לדעתך אפשר לעשות כדי להביא לשינוי?

החומר הלימודי:

- אילו דמויות מוצגות בחומר הלימודי - על מי מלמדים/ות אותנו? מה הגברים עושים ומה הנשים עושות? כמה גברים מוצגים וכמה נשים? התייחס/י למדעי הרוח, למדעי החברה ולמדעים מדויקים.

תיאור המצב הקיים:

מה היית רוצה לשנות? מה לדעתך אפשר לעשות כדי להביא לשינוי?

האם התרגיל גרם לך לראות דברים שלא שמת לב אליהם קודם? מה לדוגמה?

הערות נוספות:
